

זה הדבר

زوهدبرك ZO HADEREKH

גליון 37, 21 בספטמבר 2011

דרך במת האו"ם, לחידוש המשא-ומתן

אובאמה ונתניהו: איומים על הרשות ומאמצים להכשיל את הפנייה לאו"ם.

את נאומו החגיגי סיים בהכרזה על הפנייה למועצת הביטחון לקבלת פלסטין כחברה מלאה, והוסיף, כי לא הוחלט דבר לגבי אפשרויות אחרות, והן יידונו בבוא העת. מול ההכרזות שוחרות השלום של אבו-מאזן, טרחו דוברי נתניהו לתאר את הצעד הפלסטיני כאיום על ישראל וגם להוסיף איומים לכתובתה של הרשות הפלסטינית, אם אכן תפנה לאו"ם. בתקשורת הישראלית גם פורסמו ידיעות וכתבות רבות על צעדי הדיכוי של ההפגנות בשטחים וב ישראל, שמכינים הצבא והמשטרה, ושוב במטרה לזרוע בהלה בצד הישראלי ולנסות לעצור את המהלך הפלסטיני.

משלחת חד"ש במפגש עם אבו-מאזן

כמה שעות לפני נאומו של אבו-מאזן, משלחת של הנהגת חד"ש קיימה עמו מפגש ברמאללה, ודנה על אודות הפנייה הפלסטינית לאו"ם והמצב בישראל ובשטחים. המשלחת, בראשות יו"ר חד"ש, ח"כ מוחמד ברכה, הדגישה כי חד"ש תומכת בפנייה לאו"ם, ומגנה את התפקיד השלילי שממלאת ארה"ב, אשר מבקשת להניא את הרשות הפלסטינית מלנקוט יוזמה עצמאית במישור הבינלאומי. המאבקים העממיים והמהלכים הדיפלומטיים חושפים את חולשות הכיבוש ומקדמים את כינון פלסטין העצמאית. במשלחת השתתפו, בין היתר, חברי מזכירות חד"ש ח"כ עפו אגבאריה, עו"ד אימן עודה, ראמו ג'ריסי, ד"ר עופר כסיף, ד"ר זוהיר טיבי, מנצור דהאמשה, עו"ד שאחדי איבן ברי ונועה לוי. יחד עם אבו-מאזן, השתתפו בפגישה מזכ"ל מפלגת העם בסאם סלחי ושר הפנים של הרשות הפלסטינית. במהלך השיחה, התייחס אבו-מאזן להתפתחויות בחברה הישראלית, ואמר כי המחאה החברתית בישראל, אותה כינה "האביב הישראלי", חשובה מאוד, וכדומה לאביב הערבי, גם היא נותנת תקווה לכולנו.

מחמוד עבאס (אבו-מאזן), יו"ר הרשות הפלסטינית, הכריז בנואם ברמאללה (16.9), כי יפנה, דרך מזכ"ל האו"ם, למועצת הביטחון בבקשה לקבלת פלסטין כחברה מלאה בארגון. צעד זה יגביר את הסיכוי לכינון מדינה פלסטינית עצמאית בגבולות ה-4 ביוני 1967, שבירתה ירושלים. אבו-מאזן הבהיר, כי חברות באו"ם אין פירושה עצמאות. זאת יש להשיג, לאחר הקבלה לאו"ם, דרך חידוש המו"מ עם ישראל בכל סוגיות הליבה, לרבות סוגיית הפליטים. ממשלת ישראל, אמר אבו-מאזן, נוקטת סחבת ומתעלמת מההחלטות של האו"ם ומההסכמים החתומים בינה לבין אש"ף והרשות הפלסטינית. במקום לקדם מו"מ, ממשלת ישראל בונה בהתנחלויות, מבצעת ייחוד של ירושלים המזרחית ומונעת את סיום הכיבוש.

בהתאם להתחייבות שנטלה על עצמה הרשות הפלסטינית, היא פעלה בנחישות לכינונם של מוסדות שלטון ולבניית תשתית למדינה עצמאית בתחומי הביטחון, המשפט, הכלכלה והשירותים לאזרחים. המדינה הפלסטינית שתקום, הצהיר, תהיה דמוקרטית, תכבד את זכויות האדם, את זכויות האישה ואת שלטון החוק.

הנשיא אובאמה, הזכיר אבו-מאזן, אמר לפני שנה, כי בספטמבר תקום המדינה הפלסטינית. אבו-מאזן הוסיף, כי 126 מתוך 193 חברות האו"ם כבר הודיעו על הכרתן במדינה הפלסטינית העצמאית. העם הפלסטיני זוכה בהכרת העולם, כי הוא העם היחיד שנותר תחת כיבוש וללא מושב באו"ם. בהתייחסו לטענת ממשלת נתניהו ושל ממשל אובאמה, כאילו הפנייה לאו"ם היא צעד חד-צדדי, אמר אבו-מאזן, כי הפנייה לאו"ם אינה צעד של הכרזת עצמאות, אלא של הכרה בינלאומית, שעל בסיסה תושג העצמאות במשא-ומתן. הוא הוסיף, כי מטרת הפנייה אינה לבודד את ישראל או לגרום לדה-לגיטימציה שלה. ישראל היא מדינה מוכרת ותישאר כזאת. המטרה היא לגרום לדה-לגיטימציה של הכיבוש ולא של ישראל. הכיבוש הוא סיוט מתמשך של מעצרים, הרס, התנחלויות, גדרות וגם פגיעה במסגדים.

אבו-מאזן הדגיש בנאומו, כי הפלסטינים יפעלו בדרכים לא-אלימות. הוא קרא לכל המשתתפים בהפגנות ובצעדות להימנע משימוש בכוח ולא להיגרר לפרובוקציות.

מה בגיליון?

על פינניו מאהל ג'סי כהן – ע' 2; על הפריימריז במפלגת העבודה – ע' 3; מה הצליחה להשיג מחאת האוהלים? – ע' 4; קברט החברה האזרחית – ע' 5

בנייה, לא הריסות, הידברות, לא אלימות

בעקבות הריסת מאהל מחוסרי הדיור בשכונת ג'סי כהן בחולון (8.9), שלח פעיל מק"י וחד"ש המתגורר בעיר, איתן קלינסקי, מכתב מחאה לראש העיר, מוטי ששון, שיעקרו מובאים להלן.

העיר חולון זכתה, הודות לפועלך כראש העיר, להפוך לעיר של תרבות. אי אפשר לקחת ממך את תרומתך לשורה ארוכה של פרויקטים חינוכיים ותרבותיים.

לכן, כואבת לי עוצמת הפער בין העשייה התרבותית העשירה הנזקפת לזכותך, ובין מה שראו עיני בג'סי כהן.

אני משוכנע, שניתן היה לפתור המצב שנתהווה בשכונת ג'סי כהן בדרך אחרת, בלתי אלימה. האלימות שהופעלה בהוראתך נגד התושבים, מביישת את כולנו.

הגעתי עם רעייתי, ביום רביעי (8.9) בבוקר, למאהל בג'סי כהן, ובידי עשרות ספרי ילדים, המיועדים לילדי המאהל. דקות ספורות לאחר שהונחו הספרים על השולחן, הגיחו למעלה מחמישים שוטרי יס"מ, יחד עם עשרות שוטרים וקציני משטרה, והחלו בפינוי אלים של המאהל.

מכאיבה ומטרידה במיוחד הייתה העובדה, שהריסת הצריפים במאהל נעשתה בידי עשרות נערים, בני 17-18, שהועסקו בידי חברת כוח אדם, ודורבנו בעת ההרס בידי מנהל עבודה.

וההרס היה רב: מה שהיה, אך לפני רגע, ספר קריאה לילדים – הפך פיסות נייר קרועות; מה שהיה אך לפני דקה צעצוע – הפך פיסת עץ שבורה; כלי מיטה נזרקו לתוך משאית; במהלומות גרון נופץ לרסיסים מה שהיה קודם לכן הגג של אחד הצריפים.

צעקותיו של מנהל העבודה, על אחד מהעובדים שלא עבד מהר מספיק לטעמו – "יא מניאק, אל תעמוד לי כמו נקבה, תעבוד יותר מהר" – הן סטירת לחי לכל מה שבנית בחולון, מוטי ששון, במישור התרבותי.

אף לא אחד מתושבי המאהל התנהג באלימות. האלימות היחידה הייתה של המשטרה, שנשלחה בהוראתך. עליה ניצחה אלימות מילולית של מנהלי העבודה, שהביסו את השפה העברית במלים, שאת רובן המקלדת ממאנת להדפיס.

כאיש חינוך, אני כואב את העובדה שבעירנו מעסיקים, דרך חברת כוח אדם, נער בן שבע עשרה, בשכר של עשרים שקלים לשעה, כדי להלום במהלומות גרון בצריף בו חיו הורים וילדים. החל מאותו רגע, כל שיעורי האזרחות שלמד הנער בבית ספרו בעיר חולון - נרמסו כלא היו.

אתה, והכפופים לך בעינייה, בחרתם לבצע את פעולת ההרס בהפתעה ובמהירות רבה, כדי שהתקשורת לא תספיק להגיע ולצלם את האלימות, את הברוטאליות, את צעקותיו הקלגסיות של הקבלן: "יאללה, יותר מהר".

חבל מאוד שלא מנעת את האלימות המיותרת, את ההשתוללות של אלה שנשלחו "לנתוש, לנתוף, להאבד ולהרוס" (ירמיה, פרק א'). חבל שלא נהגת ברוח המשכו של אותו הפסוק, ולא סיעת "לקנות ולנטוע".

היד המעלימה

מאת יוסי סגול

חסידי הכלכלה הקפיטליסטית, מרבים להלל ופאר את "היד הנעלמה", אשר מסוגלת, לטענתם, לנהל בצורה מוצלחת את חיינו, ללא שום התערבות מגבוה. בין היתר, הם משווים בין התקופה, בה היה בישראל רק ערוץ טלוויזיה אחד, שהיה בבעלות ציבורית, לבין העידן הנוכחי, מרובה הערוצים.

אין ספק, שהיום ישנן הרבה יותר הפקות מקור, וכי תעשיית הטלוויזיה תוססת יותר מבעבר. אולם, בצד הפריחה העסקית, יש נבילה בתחום התוכן.

היד הנעלמה מכוונת לנו את שלט הטלוויזיה אל עבר תוכניות, בהן הנשים המוצגות על המסך נראות כאילו יצאו מפס הייצור של בובות ברבי; הצריכה מוצגת כדבר החשוב ביותר בחיינו; ובמקום יחס של כבוד להשכלה ולידע, אפשר למצוא שעשועונים, שם מוענקת תמורה כספית למי שידוע את התשובות לשאלות טריוויה חסרות חשיבות.

במציאות כזו, מה כבר אפשר לצפות שיקרה בעקבות תחקיר טלוויזיוני רציני, אשר שודר בערוץ מסחרי, לגבי עסקיו של בעל הון אמריקאי, אשר מעורב גם בנעשה בישראל? זה הסתיים בהתנצלות מביכה של הערוץ ובהתפטרות אמיצה של עיתונאים, שלא הסכימו לטמון את ראשם בחול, או ליתר דיוק – בזהב.

אגב, גם אם יתברר שהתחקיר היה שגוי, וכי ההתנצלות מוצדקת, עדיין קשה מאוד להסכים למצב, בו בעלי הערוץ מקבלים החלטה חשובה ומשמעותית כזו, ללא התחשבות בעמדת ראשי חברת החדשות.

הערוץ שייך פורמלית לבעליו, אבל הוא שייך לא פחות לעיתונאים העובדים בו ולרבים שצופים בו. אי אפשר לזלזל בכולם, וההתנצלות האמיתית צריכה להיות מופנית כלפיהם. לפעמים, ברגעים של נוסטלגיה, אני צופה בשירים ישנים מתוך הארכיון של הערוץ הראשון. בשנות השבעים והשמונים, כאשר היה זה הערוץ היחיד בטלוויזיה, הוא לא חשש לתת כמה, בשעות צפייה השיא, גם לאמני שוליים. הם אומנם לא זכו להצלחה מסחרית גדולה, אך הם גם לא היססו ללכת עם האמת האמנותית שלהם עד הסוף.

כיום, הערוצים המסחריים לא מעלים על דעתם לעשות מעשה, שיסכן את אחוזי הצפייה בהם. לכן, הסיכוי לראות על המסך אמנים שאינם מחפשים בהכרח לזכות באהבת כלל הציבור, זהה לסיכוי לראות פרסומת לאוכל בריא או למוצר ידידותי לסביבה.

זה מה שקורה כשהערוצים המסחריים משרתים את המסחר, והערוץ הציבורי משרת את הציבור. היד הנעלמה השתלטה על שעות הפנאי של רובנו, והיא מעלימה משם את מה שלא נוח לה שנראה.

מעוניינת לקבל הביתה את "זו הדרך"?

שלחו שם וכתובת אל: info@maki.org.il
המשלוח ללא תשלום.

תרומות לפקודת מק"י, ת"ד 26205, תל-אביב 61261,
יתקבלו בברכה.

מועמדים ללא בשורה, בבחירות ללא בחירה

הפריימריז בעבודה יקבעו: מי יהיה השותף הזוטר בממשלת הימין הבאה?

מאת אורי וולטמן

ההמנון ("כן, לחלוטין... נראה לי מובן מאליו"), וכי יתקיימו סיורי תלמידים במערת המכפלה ("ערכי מורשת לא שייכים רק לימין בישראל... ואני חווה את כל הרבדים הללו"). בתנאים הנוכחיים, אלה אינן עמדות חינוכיות שאפשר להסכים או להתווכח איתן, אלא הצטרפות לגל האומני השוטף את הארץ ומאיים על המרחב הדמוקרטי שלנו. לא רק עם הלאומנות מוכנה יחמוביץ' לחיות בשלום, אלא גם עם פרקטיקות ניאור-ליברליות, כדוגמת אלו הנהוגות אצל ראש עיריית ת"א-יפו, רון חולדאי, אשר מקדם בעקביות את האינטרסים של קבלנים ואילי נדל"ן.

ב-2008 תמכה במועמדות חולדאי לראשות העיר, תוך שהיא מסיתה בצורה מקארטיסטית נגד ח"כ ד"ר דב חנין (חד"ש), שהתמודד מול חולדאי. כעת, אומרת יחמוביץ' על חולדאי, כי "הוא אדם שדבק תמיד בתנועת העבודה... מגדיר את עצמו כסוציאל-דמוקרט ויש איזו דמוניזציה שלו... אשמח מאד אם הוא יהיה בשורות הראשונות של המפלגה..."

יחמוביץ' מדגישה, שמקובלות עליה שותפויות פוליטיות עם הימין הקיצוני, אבל בשום פנים ואופן לא עם השמאל הרדיקלי. היא "חד משמעית מברכת" על הצטרפות המתנחלים למחאת האוהלים. לעומת זאת, "הצינונות היא... קו פרשת מים", ולכן "אם הייתי צריכה לעשות היום את [תקיפת דב חנין] הייתי עושה זאת שוב".

על פי יחמוביץ', הציר הפוליטי הקובע הוא החברתי-כלכלי. ומיהו בעל הברית שלה בציר זה? "קדימה היום היא במידה רבה מפלגה יותר ניאור-ליברלית מבחינה כלכלית מאשר הליכוד", אמרה. לכן, המסקנה היא שיחמוביץ', אם שתנצח בפריימריז, עשויה לחבור לממשלת ליכוד.

שר המלחמה יביא צדק חברתי?

האם הבחירה בפרץ היא חלופה יותר שמאלית לבחירה ביחמוביץ'? כאשר ב-2006 עמדה בפני עמיר פרץ האפשרות להיכנס כשותף לממשלת אולמרט, הוא בחר לקחת את תיק הביטחון, במקום תיק חברתי-כלכלי. כשר הביטחון (שלחובתו נזקפים מלחמת לבנון השנייה, מבצע "גשמי קיץ", והטבח בבית חנון), הוא פעל מתוך עיוורון מדיני, תוך שהוא מתייחס להפעלת כוח כמוכנת מאליה.

לא רק במישור המדיני, גם במישור החברתי-כלכלי סוחר אחריו פרץ היסטוריה בעייתית. הוא היה שותפו של חיים רמון להפרטת ההסתדרות והפרדתה מקופת חולים כללית. חרף הצהרות שהשמיע לאחרונה, על התנגדותו להפרטה, הרי שבעת כהונתו של פרץ כיו"ר ההסתדרות הוא נתן יד למהלכי הפרטה שהובילה הממשלה (למשל, בנמלים).

ניתן לראות, כי הן בתחום המדיני והן בתחום החברתי, לא מציע פרץ בשורה השונה מהותית מזו של יחמוביץ': שניהם מוכנים לשתף פעולה, וכבר עשו זאת בעבר, עם חסידי מדיניות הפרטה; שניהם מוכנים לתת יד לפשעים נגד עמי האזור, ובראש ובראשונה – נגד העם הפלסטיני.

לכן, ללא קשר לשאלה מי ינצח בבחירות במפלגת העבודה, שום בשורה שמאלית לא תצא ממפלגה זו – לא לגבי תיקון החברה, ולא לגבי קידום מדיניות של שלום.

ביום רביעי (21.9) יתקיים הסיבוב השני של הפריימריז לראשות מפלגת העבודה, בין שלי יחמוביץ' ועמיר פרץ, שהובילו בסיבוב הראשון. שני המתמודדים מציגים עצמם כ-"סוציאל-דמוקרטים", ונתפשים בתוך מפלגתם, וגם בעיני חלק ממחנה השמאל, כסמן חברתי, ואפילו שוחר שלום. אך האם שני מתמודדים, אשר ישבו שניהם בקואליציה ימנית-קיצונית, והצביעו אמון בממשלות מלחמה וכיבוש (גם במלחמת לבנון ב-2006, וגם במלחמת עזה ב-2009), יכולים להפוך את מפלגת העבודה לאלטרנטיבה מדינית? והאם שני מתמודדים, אשר תמכו שניהם בתקציב ניאור-ליברלי, יכולים להפוך את העבודה לאלטרנטיבה חברתית?

הלבנת ההתנחלויות היא קריצה לימין

בריאיון ל-"הארץ" (19.8) חשפה יחמוביץ' עמדות אשר לא היו ידועות לאלו שסברו, כי מדובר במנהיגת שמאל. "אני מכירה את המשואה הידועה הזאת – שאם לא היו התנחלויות אז הייתה מדינת רווחה בתוך גבולות ישראל... שאם נקצץ את תקציב הביטחון בחצי, יהיה כסף לחינוך. זאת השקפת עולם שאין לה קשר למציאות" – אמרה בריאיון. בכך היא מתעלמת מהמחיר העצום שגובה הרכיבוש מהכלכלה והחברה בישראל, כמו גם מהמציאות של השקעה ממשלתית אדירה בשטחים, על חשבון היישובים שבגבולות הקו הירוק. רק לפני מספר ימים, פרסם מרכז אדווה (18.9) דו"ח המראה כי היקף מענקי האיוון, שהעבירה הממשלה לרשויות מקומיות בשטחים ב-2009, היה גדול פי 3 מהמענקים שניתנו לרשויות בתוך הקו הירוק. בתחום הבנייה, המדינה הייתה אחראית ל-50% מהתחלות הבנייה בהתנחלויות, זאת לעומת 18% בלבד בתחומי הקו הירוק.

בהמשך הריאיון ממשכה יחמוביץ' להיתמם: "בית ספר שמוקם היום בהתנחלות ומאכלס איקס ילדים, היה מוקם בתוך גבולות הקו הירוק ומאכלס את אותו איקס ילדים באותה עלות". האומנם באותה עלות? לו היה בית-ספר כזה מוקם בתוך הקו הירוק, האם גם אז היה צריך לאבטח אותו ביחידת חיילים, להסיע את התלמידים באוטובוסים ממוגנים, לסלול כבישים עוקפים, ולהציב עליהם מחסומים?

הרי היא יודעת היטב, כי מיליארדי שקלים מוקרבים מדי שנה על מזבח שמירת והרחבת ההתנחלויות. היא עצמה דיברה ברוח זו בריאיון קודם ל-"הארץ", לפני שש שנים. לכן, קביעתה, כי אין קשר בין צדק חברתי לבין שלום, כוונה לאוזני הימין, ונועדה לאותת לו, שאם תיבחר לראשות מפלגת העבודה, היא תהיה פרטנר נוח. שהרי, לדבריה, היא "בוראית לא רואה במפעל ההתנחלויות חטא ופשע". מי שקלט את האיתות הוא ח"כ כרמל שאמה (ליכוד), שהביע תמיכה במועמדותה, ואף תרם כסף לקמפיין הבחירות שלה.

לחבק את הימין, להסית נגד השמאל

יחמוביץ' תומכת בהצעותיו של שר החינוך גדעון סער (ליכוד), שילדים מגיל שלוש יפתחו את הבקר בגן בשירת

מה השיגה מחאת האוהלים?

במלאות חודשיים לתחילת המחאה, סיכום ביניים של מאזן הישגים.

מאת אור שי

דוגמא לכך אפשר למצוא בסיקור התקשורת של חברי מפלגת השלטון: לפני המחאה, הפוליטיקאי המסוקר ביותר בליכוד היה זאב אלקין, יוזם החוק האוסר חרם על מוצרי ההתנחלויות. אך מרגע שהתחילה המחאה, מי שזכו למירב הסיקור בליכוד היו השר משה כחלון והגברת מירי רגב, פוליטיקאים הנחשבים "חברתיים" (בקנה מידה של הליכוד). המהפכן אנטוניו גראמשי אמר, כי השאלה הפוליטית העיקרית היא "מי יבורד את מי": הפאשיסטים את השמאל והמיעוטים, או השמאל והמיעוטים את הפאשיסטים?

מסתמן, שגל המחאה הצליח לבודד את הפאשיסטים. מספיק שנשווה בין האהדה הציבורית לה זכה ליברמן, כאשר כינה את ארגוני זכויות האדם "סייעני טרור", לבין קיתונות הבוז שספג, כאשר כינה את המאהלים "מחאה של סושי ונגרילה". הגישה הבריונית והלשון המשתלחת נותרו כשהיו, אך השיח הציבורי שהצמיחה המחאה, הותיר אותו מבודד.

איזה שינוי חל בשיח הציבורי?

השיח הציבורי התקדם מרחק שנות אור מאז הוקם האוהל הראשון - הרבה מעבר להתקדמותו של השיח במערכת הפוליטית. עדות לכך ניתן למצוא בסקר של מכון שריד, שפורסם בחדשות ערוץ 2: מניין המנדטים ששווים "הקולות הצפים" עלה מאז תחילת המחאה עד למעלה מארבעים. כלומר, עשרות אחוזים מהישראלים מתלבטים, למי לתת את קולם בעקבות המחאה; הצלחנו לגרום לאנשים לחשוב.

המחאה הצליחה ליצור שינוי תודעתי מרשים בחברה הישראלית. נשווה לנגד עינינו את הסטודנט שהפגין לראשונה בחייו בצעדת המחאה הראשונה, ועד להפגנת המיליון כבר היה לפעיל שטח מנוסה; את האב שבתו גרה במשך חודש באוהל, והם מדברים סביב השולחן על יוקר המחייה; את עובר האורח שעצר, בדרך הביתה, לשמוע הרצאה במאהל על הקשר בין הון לשלטון; את פעילת מאהל המחאה החיפאי במרכז הכרמל, שצעדה לראשונה בחייה בהפגנה יהודית-ערבית משותפת יחד עם פעילי המאהל משכונת ואדי ניסנאס; את התלמידים והמורים שישבו סביב שולחן בכנס החינוך של תנועת המאהלים, וקיימו דיון על הפרטת החינוך; את מחוסר הדיור, שהצטרף למאהל כי שם היה לו מקום לישון ולאכול, ושם פגש אנשים שרואים במצבו בעיה חברתית ולא רק אישית.

פרשנים שונים מנסים לשכנע אותנו, שכל זה יעלם בעקבות אירועי ספטמבר, לאחר ההצבעה באו"ם על צירוף המדינה הפלסטינית כחברה מלאה באו"ם. אך אותם פרשנים גם הסבירו באריכות, שאחרי התקיפה האחרונה של הצבא בעזה צפויה המחאה לדעוך, אך זו דווקא התעקשה להתעצם. השינוי שהתחולל בקיץ 2011 עיצב את תודעתו של דור שלם. המחאה הזו הייתה מאורע מכונן בהיסטוריה החברתית של ישראל (בדומה, למחאות הפנתרים השחורים או לשביתת יום האדמה הראשונה, בשנות השבעים), ועוד שנים לאחר מכן ינתחו אותו ויסבירו בעזרתו תהליכים והתרחשויות. זהו הישגה הגדול של מחאת האוהלים: עיצוב תודעה ביקורתית, חברתית ודמוקרטית בקרב דור שלם של צעירים.

לאחר שחצי מיליון מפגינים שטפו את רחובות הערים בהפגנה החברתית הגדולה בתולדות ישראל, המחאה מחפשת את דרכה.

במאמר זה אבקש להביט אחורה, ולבחון את השפעתה האובייקטיבית של המחאה, עם ובלי קשר לכוונתם של יוזמיה או משתתפיה.

האם חל שינוי במדיניות הממשלה?

כבר בשלביה הראשונים של המחאה, ניתן היה לראות שהממשלה מבקשת להשקיט אותה באמצעות היענות לחלק קטן מדרישותיה: הבטחה להקים עוד מעונות סטודנטים, דחייה זמנית של העלייה במס על הדלק, וכיוצא באלה. ואף על פי כן, לא חל שינוי משמעותי במדיניות: מיסי הקנייה והמיסים על העובדים לא ירדו, והמיסים על האלפיון העליון לא עלו; חוק הוווד"לים המסייע לכרישי הנדל"ן, עבר בקריאה שנייה ושלישית בכנסת; בשיאה של המחאה, עלה מחיר החשמל בעשרה אחוזים, והממשלה הכריזה על תכנית להרס המוני של בתים בכפרים ערביים בנגב.

האם ועדת טרכטנברג תוביל לשינוי במדיניות?

ההמלצות הצפויות להיכלל בדו"ח הוועדה, שהודלפו לתקשורת, מעוררות סימני שאלה. מדובר שם בהקפאת ההפחתה במס החברות, ביצירת מדרגות מס חדשות לבעלי ההכנסות הגבוהות ביותר, ובל קיצוץ בתקציב הביטחון לטובת גני ילדים ויום לימודים ארוך בבתי הספר. המלצות אלה, אם יישארו ברוח הסופי מעידות על ניסיון לשינוי מגמה בשיח הכלכלי-חברתי של הממשלה. אלו צעדים בכיוון הנכון של היענות לדרישות המחאה.

אך הן גם סיבה לאכזבה לא קטנה. חלק עצום מדרישות המוחים לא באות לידי ביטוי במסקנות שפורסמו בתקשורת: לא בנייה של דיור ציבורי ולא פיקוח על שכר הדירה; לא חינוך חינוך בבתי הספר היסודיים והתיכוניים, ולא הפחתת שכר הלימוד באוניברסיטאות; לא תוכניות מתאר ליישובים הערביים, ולא הפסקת הריסת הבתים; לא עלייה במס חברות ובמס על רווחי הון, ולא ירידה במע"מ.

בנוסף, מסקנותיה של ועדת טרכטנברג כתובות על הקרח: לאחר שיגיש טרכטנברג את הדו"ח, הוא יועבר לדיון בוועדת השרים שמינה נתניהו, משם לדיון בממשלה, ולבסוף לדיון בכנסת. ברור, כי בכל שלב ינסו הטייקונים, האוצר ונתניהו להשמיט חלק מההמלצות, עד שגם מהמעט שהיה לא יישאר דבר.

איזה שינוי חל בשיח של המערכת הפוליטית?

בניגוד למדיניות הממשלה, בשיח הפוליטי בישראל דווקא חל שינוי מרחיק לכת. הכנסת המכהנת, שהיא הימנית ביותר בתולדות המדינה, נאלצת להסתגל למצב חדש: במקום שהאדהה הציבורית והתקשורתית תהיה נתונה לפוליטיקאי המסית נגד הציבור הערבי ומשמיץ את פעילי זכויות האדם, היא נתונה היום למי שנחשב אוהד לצדק החברתי.

הולכת ביום שישי לקבלת שבת חילונית, בבית הקהילתי "טבריה 15", אותה היה מנחה, ובה סיפק את הפרשנות ההומאנית שלו לפרשת השבוע.

קברט החברה האזרחית

מאת לילך ובר

ראובן מכלין היה מחנך ופעיל חברתי. לזכרו הוקדש אירוע התרבות "קברט החברה האזרחית", שהתקיים לאחרונה בבית הקהילתי "טבריה 15", שהוא היה שותף מרכזי בייסודו, בשכונת הדר בחיפה.

"רוב האנשים לא יודעים, שראובן היה אחד הפעילים הבולטים של ארגון המורים העל-יסודיים, במאבק ההיסטורי שהם ניהלו נגד דו"ח דברת. הרבה מכירים אותו כפעיל חברתי בשכונת הדר, אבל הוא היה גם מורה ומחנך, וגם בזירה זו הוא היה פעיל וניהל מאבקים חשובים" - סיפר השבוע רפי קמחי, רכז מטח חיפה של ארגון כוח לעובדים. הדו"ח של ועדת דברת, משנת 2003, לרפורמה במערכת החינוך בישראל, כלל הפרטה מרחיקת לכת של מערכת החינוך, וכן פגיעה בתנאי השכר של המורים. "העובדה שדו"ח דברת נבלם, נזקפת לזכות מאבק עיקש שניהל ארגון המורים" - אמר קמחי, והוסיף: "את המהלך הובילו מורים אמיצים, כמו ראובן מכלין, שמחו ואמרו 'עד כאן!'."

"הכרנו מפעילות משותפת בארגון אמנסטי", מספר המזרחן ד"ר רונן זיידל, חבר ושותף לדרך של מכלין. "ראובן היה כרמליסט. הופתעתי, כאשר חודש אחרי שקניתי דירה בהדר, הוא עבר למטה מהכרמל, וקנה גם הוא דירה בהדר". זיידל הוא זה שסיפר באירוע "קברט החברה האזרחית" על פעילותו של מכלין במסגרת ההתארגנות השכונתית "פורום הדר", שפעלה בשכונה מסוף שנות התשעים.

זיידל הוסיף: "בשבעה של אבי, ראובן ביקר אותי. ישבנו על הגג, והוא אמר: 'באנו לגור בהדר, השכונה נחמדה. אבל יש בה הרבה בעיות. בוא נקים פורום שיטפל בפתרון הבעיות האלה מול הרשויות'. אמרתי: 'טוב, יאללה!'"

בפגישה הראשונה של פורום הדר, בשנת 1998, שנערכה נכחו חמישה. "ראובן היה ציר מרכזי בפורום הדר", מספר רכז הבית הקהילתי "טבריה 15", ירון הדר, שהיה אחד השותפים לפורום הדר כבר מפגישתו הראשונה. "מאחר ולא היה אז בהדר מתנ"ס, ובשכונה פעלו רק מספר קטן של ארגונים לשינוי חברתי, הרי שפורום הדר תפס מקום מרכזי בייצוג התושבים מול הגורמים המוניציפאליים", הוסיף.

בין ההישגים של פורום הדר ניתן למנות: מניעת הריסת מבנה האבן הישן ברחוב טבריה 15, והפיכתו לבית קהילתי המשמש את תושבי השכונה; הקפאת בנייה של עשרה רכי קומות, חלקם ליד התיאטרון העירוני; מאבק למען ביטחון אישי לתושבים; שיקום גן הרימונים; וכן את התחלת המסורת של פסטיבלי אומנות המתקיימים ברחוב מסדה.

אחרי שמונה שנות פעילות, ראובן פרש מפורום הדר. לאחר שורה ארוכה של הצלחות, הוא עייף מעיסוק בעניינים עירוניים ושכונתיים, ובחר להתמסר לעבודתו כמורה לתנ"ך וכמחנך בתיכון עירוני א'.

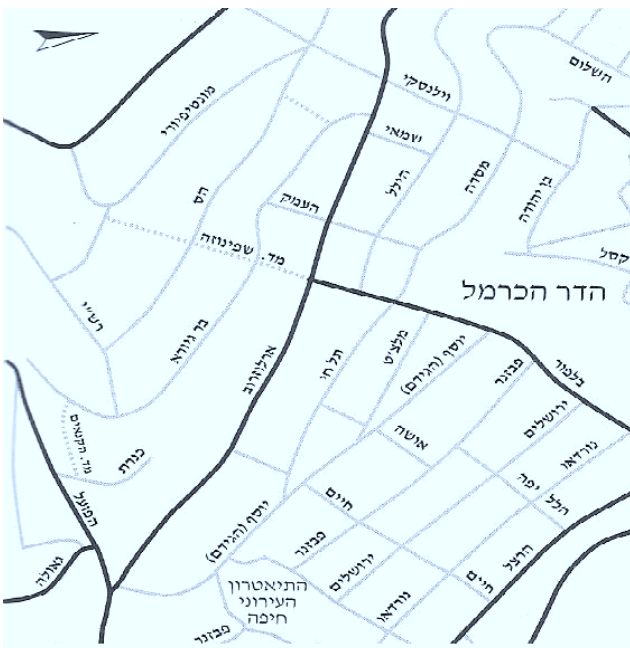
אותה התלהבות שהקדיש בעבר לפעילות נמרצת בשכונה, הקדיש כעת למאבקים נרחבים יותר, והוא היה משתתף קבוע בהפגנות למען שלום, נגד גזענות ונגד הומופוביה, נושאים הקרובים ללבו.

ראובן מכלין, בן 47 במוותו, מורה דרך ושותף לדרך, היה האיש שהכניס אותי לעניינים בשכונת הדר. מדי שבוע הייתי

לא אשמה / ברק אלנקוה

את באמת לא אשמה, שאת יפה כל כך. מנסים לתפור לך עכשיו שמלת טוהר מידות. מבקשים לצלם אותך עירומה בשלכת, אבל את עוד מבלבלת טעויות. את מכירה היטב את הזהר הכואב של עינייך - מפרשים שהוא שט לו לכאן ולכאן. הוא מנציח אותך קרה בחדרי נדודיך ואת יודעת שאין חדר מוגן. אז כמה נפתיע אותך, אם את יודעת הכול. כמה נגרה את המוח להמתיק לך יום יום. ואיך זה נראה מן הגובה, כשעושים לך שלום. אחרי החיים את יושבת, חובקת ידיים וראשך צף על עמוד בפרקי מחשבה. את רוטטת איתו לאט ועם קול אדונייך, מחייכת אל עצמות ישיבה. את עומדת כמו שעמדת כל חיך, עכשיו מפויסת, אבל יש לך בחירה. מחזקת עצמך בשמש וכוס של יין והולכת הצידה לא להיות אשמה. אז כמה נפתיע אותך, אם את יודעת הכול. כמה נגרה את המוח להמתיק לך יום יום. ואיך זה נראה מן הגובה, כשעושים לך שלום.

הפזמון של ברק אלנקוה הושמע על רקע תמונות של שכונת הדר, במסגרת "קברט החברה האזרחית". להאזנה: <http://barakelnekave.bandcamp.com/album>

יהודיות וערביות נאבקות בכיבוש

על פי ההסכם, עליו חתמו הנהלת החברה ומרחב הגליל המערבי של ההסתדרות, כל אחד מ-200 העובדים יקבל מענק חד פעמי בסך 2,000 ש"ח. נוסף למענק, יקבל כל עובד בחברה תוספת שכר של 4% עד 7%. כמו כן יקבלו העובדים תוספת ותק בשיעור של 15% עבור כל שנת עבודה. עוד הוסכם שעובדי טבעול המקבלים כיום שכר מינימום הקבוע בחוק (4,100 שקלים) יקבלו מעתה 5% מעל לשכר זה. משכורתם של עובדים אלה תוצמד לתנודות בשכר הממוצע במשק, כך שתמיד תהיה מעל שכר המינימום. ואולם הדבר העיקרי עליו הוסכם בעל פה בין הנהלת החברה להסתדרות הוא, שרוב העובדים המועסקים בטבעול באמצעות חברות קבלן במעמד של זמניים (שזכויותיהם מופחתות) יהפכו לעובדים קבועים. המהלך יוריד את שיעור עובדי הקבלן במקום ל-10% בלבד, לעומת 30% כיום.

עובדי הוסטל "לב השרון" נגד הפרטה

עובדי הוסטל "לב השרון" בפרדסיה, המטפל במאה פגועי נפש, כמחציתם ניצולי שואה, הפגינו (15.9) מול ההוסטל במחאה על הכוונה להפריט את ההוסטל ולהעסיקם כעובדי קבלן ולא כעובדי מדינה.

עד לפני שלוש שנים, ההוסטל היה בבעלות ציבורית, אולם אז נמסר לניהולה של עמותה, וכיום ישנן כוונות למכור אותו לקבלן פרטי. לדברי העובדים, אשר התאגדו בהסתדרות ופתחו בשביתה, מאז שההוסטל עבר לידי העמותה, נפגעו התנאים הניתנים לחוסים. אם ההוסטל יועבר לקבלן פרטי, המצוקה תחריף עוד יותר וזכויות העובדים תיפגענה. משה סמיה, יו"ר ההסתדרות במרחב שרון, שמלווה את העובדים במאבק, טען כי "האינטרס של קבלן פרטי יהיה לחסוך כמה שיותר על מנת להרוויח יותר". לכן, דורשים העובדים, כי ההוסטל לא יופרט, וכי יועסקו כעובדי מדינה.

כאלף נשים ישראליות ונשים פלסטיניות צעדו בשבת (17.9) לעבר מחסום קלנדיה, משני עבריו, בהפגנה משותפת ראשונה מסוגה למען פלסטין עצמאית ולמען חברותה המלאה באו"ם.

ההפגנה מהצד הישראלי של המחסום אורגנה בידי פעילות קמפיין הנשים הישראליות והפלסטיניות, אשר הגיעו מירושלים, תל-אביב, חיפה, עכו, נצרת, אום אל-פחם וערים נוספות. בין פעילות השלום – לא מעטות נמנות עם ארגונים כמו תנועת נשים דמוקרטיות בישראל (תנד"י), מחסום ווטש, סולידריות שייח' ג'ראח, מק"י, חד"ש ומרצ.

בצד הישראלי הציבה המשטרה גדרות, כמה מאות מטרים לפני המחסום, שמאחוריהן עמדה שורה צפופה של אנשי מג"ב, אשר מנעו את התקרבות המפגינות למחסום עצמו, שהיה סגור באותה עת לתנועה.

400 המפגינות בצד הישראלי הניפו כרזות בעברית, בערבית ובאנגלית, הקוראות להכרה במדינה פלסטינית עצמאית, ובצירופה כחברה מלאה לאו"ם. הן קראו קריאות שונות, וביניהן: 'יהודיות וערביות – בכיבוש נאבקות'; 'מירושלים לבילעין – עצמאות לפלסטין'; 'קווי 67 – כן, כיבוש – לא'; 'ברמאללה ובשרדות – ילדות רוצות לחיות'.

למפגינות הישראליות חברו מפגינות פלסטיניות ממזרח ירושלים, שנשאו כרזות בעד צירוף פלסטין לאו"ם כחברה מלאה, עם הכיתוב '194': הן משום שהחלטה 194 של האו"ם קבעה את העיקרון לפיו יש למצוא פתרון צודק לבעיית הפליטים הפלסטינים, והן משום שפלסטין, כאשר לתקבל כחברה באו"ם, תהיה המדינה החברה מספר 194.

המפגינות שלחו ברכת סולידריות למפגינות הפלסטיניות, שצעדו באותה עת מכיוון רמאללה למחסום, כשהן מגיפות דגלי פלסטין. בשם המארגנות דיברו תמר גוז'נסקי ופתחיה סגייר מתנד"י, ושרה בנינגה מסולידריות שייח' ג'ראח.

הסכם קיבוצי ראשון במפעל טבעול

מפעל המזון טבעול בקיבוץ לוחמי הגטאות, מקבוצת אסם, חתם לראשונה (10.9) על הסכם קיבוצי עם ההסתדרות, המסדיר את תנאי העסקה של עובדיה.

מק"י וחד"ש

נשתתף בהפגנה יהודית-ערבית
למדינה פלסטינית עצמאית,
חברה מלאה באו"ם

שתתקיים ביום ד', 21 בספטמבר, בשעה 19:30,
מול קריית הממשלה בתל-אביב,
רחוב קפלן פינת ליאונרדו דה וינצ'י

לשירי ואלון פרידמן-וייסברג

שפע ברכות לנישואיכם

סניף חד"ש בירושלים

מק"י וחד"ש – תל-אביב

מזמינות לסדרת הרצאות, שיתקיימו במועדון הגדה השמאלית, אחד העם 70, תל-אביב, בימי ג', בשעה 19:30.

איך לשנות את העולם?
כלים לפעילי מהפכה

27 בספטמבר – הרצאה שנייה:

Mass Line

פוליטיקת המונים שמאלית בישראל

ח"כ ד"ר דב חנין (חד"ש)

4 באוקטובר – הרצאה שלישיית:

כלים מעשיים למהפכה

רג'א זעאתרה ואלון-לי גרין

לפרטים: 054-6634443, hadash.org.il, maki.org.il

ת"ד 26205, ת"א 61261, טל' 03-6293944, פקס 03-6297263, info@maki.org.il

אתר מק"י: www.maki.org.il, אתר חד"ש: www.hadash.org.il